

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.088
Львівського національного університету
імені Івана Франка
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1

ВІДГУК ОПОНЕНТА

кандидата юридичних наук, доцента,
доцента кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Еннана Руслана Євгеновича
на дисертацію Тарасенко Христини Юріївни
на тему: «Охорона прав інтелектуальної власності у сфері будівництва»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Розвиток сфери будівництва нових житлових комплексів та об'єктів соціальної і критичної інфраструктури буде як ніколи на часі у найближчому майбутньому, зважаючи на потребу у їх відбудові. Особливі вимоги щодо відповідності будівель (споруд) стандартам безпеки зумовлюють специфіку правової охорони результатів інтелектуальної діяльності людини у цій сфері. Зокрема, набуття кресленнями, ескізами і схемами правового режиму проектної документації є можливим лише у разі їх відповідностей вимогам державних будівельних норм і правил, містобудівній документації. А це вимагає від творця оформлювати його результати інтелектуальної (творчої) діяльності у певних (наперед заданих) межах.

Актуальність дослідження правової охорони інтелектуальної власності у сфері будівництва зумовлена ще й тим, що ця тематика у науковій літературі українськими науковцями комплексно практично не досліджувалися. Поодинокі наукові дослідження, які стосувалися певної проблематики щодо правової охорони об'єктів авторського права у сфері архітектури, не вирішували всіх проблем правозастосування відповідних норм, які є регуляторами досліджуваних відносин.

Впродовж останнього року (з 24 лютого 2022 року і до сьогодні) Україна перебуває у стані повномасштабної війни, розпочатої російською стороною. Адміністративні та житлові будівлі, а подекуди – і цілі житлові квартали та населені пункти зазнали і продовжують зазнавати значних руйнувань. Уже сьогодні держави – партнери України розпочинають переговори та планування фінансування відбудови зруйнованих об'єктів.

Як нове будівництво, так і реконструкція чи реставрація існуючого об'єкта будівництва здійснюються на підставі відповідних документів. Проектна документація виготовляється архітектором чи інженером, який має кваліфікаційний сертифікат. Водночас, будучи документом на підставі якого

здійснюються будівельні роботи, проектна документація є інтелектуальною власністю її розробника. Відтак, в процесі нового будівництва як ніколи актуальним буде питання необхідності дотримання авторських прав архітектора (інженера, який має кваліфікаційний сертифікат). Це зумовлює потребу належного рівня правового регулювання забезпечення охорони прав інтелектуальної власності у сфері будівництва та усунення існуючих суперечностей і прогалин у законодавстві.

Окрему увагу слід зосередити на актуальності проведеного наукового дослідження правової охорони таких результатів інтелектуальної (творчої) діяльності у сфері будівництва, як-от: дизайн інтер'єру, екстер'єру та ландшафту об'єкта будівництва. Особливо актуальним є окреслення авторкою висновків щодо окремих питань правового режиму системи розумного будинку та його елементів. Зважаючи на вищевикладене, актуальність здійсненого наукового дослідження не викликає сумнівів.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх новизна характеризується високим науковим ступенем та рівнем обґрунтування висновків та інших результатів дисертаційного дослідження. Дисертація є самостійною, окремою, творчою, цілісною науковою працею, яка характеризується системністю наукового дослідження.

Метою дисертаційної роботи є комплексне наукове дослідження охорони прав інтелектуальної власності у сфері будівництва, результатом якого стало пропонування обґрунтованих змін і доповнень до національного законодавства відповідно до світових стандартів та його гармонізації з правом європейської спільноти. Завдання, які були поставлені для досягнення вказаної мети наукового дослідження, дисертантом успішно виконані, що відображено як у змісті роботи, так і у висновках, що зроблені за результатами її написання.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані правильно та коректно. Зокрема, об'єктом дослідження є суспільні відносини з приводу правової охорони прав інтелектуальної власності у сфері будівництва, а предметом дослідження є сутність (зміст), ознаки, специфічні правові особливості охорони прав інтелектуальної власності у сфері будівництва.

Мета і завдання дослідження зумовили структуру роботи, яка підібрана вдало і спрямована на характеристику класичного поділу правовідносин інтелектуальної власності на їх структурні елементи із детальною характеристикою загальних ознак та специфіки кожного із елементів. Водночас, окремим розділом висвітлено проблематику правової охорони окремих результатів інтелектуальної діяльності у сфері будівництва: проектною документації, дизайну інтер'єру, екстер'єру та ландшафту об'єкта будівництва, старт-будинку.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що містять 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку № 1.

Перший розділ спрямований на висвітлення загальнотеоретичних положень правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності у сфері

будівництва. У ньому авторка розглядає концептуальні засади свободи творчості у будівництві, досліджує генезу правового регулювання відносин інтелектуальної власності у сфері будівництва та розкриває поняття і зміст результатів інтелектуальної діяльності у сфері будівництва як об'єктів правової охорони.

У цьому розділі дисертанткою досліджено нормативно-правове регулювання охорони результатів інтелектуальної (творчої) діяльності у сфері будівництва, слушно розмежовано загальносоціальні та галузеві межі реалізації права на свободу творчості у будівництві, дано визначення цих понять.

Окрім цього, авторка правильно розмежувала такі поняття як: «результати інтелектуальної діяльності у сфері будівництва», «об'єкти інтелектуальної власності у сфері будівництва».

Вважаємо коректним висновок дисертантки про те, що правовий режим проектної документації як твору архітектури поширюється на креслення, малюнки, схеми, ескізи у разі, якщо вони відповідають вимогам, встановленим державними будівельними нормами і правилами. В іншому разі – вони підлягають авторсько-правовій охороні як твори образотворчого мистецтва: «малюнки, креслення і схеми, що стосуються архітектури», а відтак – їх створення не може бути підставою для виникнення у автора додаткових прав, передбачених Законом України «Про архітектурну діяльність».

У *другому розділі* розкриваються питання правовідносин інтелектуальної власності у сфері будівництва, дано характеристику окремих складових елементів таких правовідносин, висвітлено специфіку їх змісту, зокрема: майнових та особистих (немайнових) прав інтелектуальної власності. Також авторкою досліджено питання свободи панорами в Україні та внесено власні пропозиції щодо реформування українського законодавства із запозиченням більш ширшої за змістовим наповненням моделі свободи панорами.

Також авторка слушно зауважує на існуючу на сьогодні прогалину щодо правового регулювання питань співавторства на проектну документацію. Зокрема, дисертантка слушно зауважує, що у разі, якщо архітектор (інженер) залучив до створення проектної документації інших фахівців – архітекторів (інженерів), то може виникнути співавторство на створені ними об'єкти авторського права, у разі, якщо залучені особи внесуть власний творчий внесок у створювану проектну документацію. А якщо над розробленням проектної документації працює колектив авторів, з яких не всі мають статус архітекторів, такі особи не набуватимуть спеціальних прав, передбачених Законом України «Про архітектурну діяльність», але набуватимуть класичних майнових та особистих немайнових авторських прав як співавтори твору архітектури.

Також у *другому розділі* авторка пропонує внести зміни до ст. 30 Закону України «Про архітектурну діяльність» та закріпити інший механізм співвідношення прав власника об'єкта архітектури та прав автора твору архітектури, який втілений в такому об'єкті, у разі вирішення питання щодо

внесення змін до такого об'єкту, його реконструкції чи реставрації. Так, задля забезпечення прав автора проекту, запропоновано залишити за ним виключне право на внесення змін до проектної документації а також переважне (а не виключне) право на розробку проекту реконструкції, реставрації чи інших змін об'єкта архітектури. Водночас, якщо між автором проекту та власником об'єкта архітектури виникають розбіжності щодо вихідних даних на проектування чи інших вимог, власник об'єкта архітектури вправі звернутись до іншої проектної організації із запитом щодо розробки проектної документації на реконструкцію, реставрацію чи внесення інших змін до об'єкта архітектури.

Третій розділ дисертаційного дослідження був спрямований на висвітлення особливостей правової охорони прав інтелектуальної власності у сфері будівництва на окремі об'єкти, зокрема, такі як: проектна документація, інтер'єр, екстер'єр та ландшафтний дизайн об'єкту будівництва, смарт-будівля. Автор слушно наголошує, що значна актуалізація попиту на об'єкти будівництва, створення їх щоразу за новими сучасними концепціями, із використанням новітніх технологій та застосуванням сучасного дизайну і інфраструктурного планування зумовлює необхідність захисту прав розробників проектів таких об'єктів.

Дисертантка досліджує проектну документацію як об'єкт авторського права. При цьому автор справедливо звертає увагу на те, що у разі, коли проектна документація не відповідає вимогам, встановленим нормативно-правовими актами, окремі креслення (малюнки, моделі) можуть підлягати охороні в рамках авторського права саме як малюнки, креслення і схеми, що стосуються архітектури або ж як твори образотворчого мистецтва, водночас не набуваючи при цьому ознак проектної документації як твору архітектури. А отже, створення таких творів не може бути підставою для виникнення у його автора додаткових прав, передбачених Законом України «Про архітектурну діяльність».

У третьому розділі авторка аналізує численну судову практику, яка яскраво ілюструє проблеми правозастосування щодо творів архітектури.

Також автором слушно звернуто увагу на те, що сучасні житлові комплекси, торгово-розважальні центри, заклади культури та освіти вражають особливостями дизайну, який виступає об'єктом правової охорони і може охоронятися як різні об'єкти права інтелектуальної власності, хоча за загальним правилом, права на інтер'єр та екстер'єр будівлі (споруди) виникають, змінюються та припиняються в рамках площини авторського права. Автор справедливо зауважує, що також існує практика надання правової охорони цим об'єктам як засобам індивідуалізації учасника господарських відносин (торговельна марка, фірмовий стиль), та як об'єкта патентного права (промислового зразка).

Дисертантка вказує, що в сучасних реаліях існування торгового стилю як самостійного об'єкту правової охорони в рамках інтелектуальної власності не є виправданим, зважаючи на той факт, що він не несе самостійного

сміслового (додаткового) навантаження, поряд із компонентами, що входять до його складу: об'єктами авторського, патентного права, засобами індивідуалізації чи іншими об'єктами інтелектуальної власності.

Окрему увагу слід приділити науковому аналізу, який в рамках третього розділу приділено правовій охороні розумного будинку як об'єкту права інтелектуальної власності. Дійсно в еру комп'ютеризації, віртуальної реальності та адаптації законодавства під нові відносини, які виникають в інформаційному суспільстві, особливої актуальності набуває необхідність правової охорони нових технологій як результатів інтелектуальної діяльності, серед яких слід виділити розумне місто та розумний будинок (smart house). Справді, система розумного будинку, будучи єдиною і цілісною системою, виконуючи основу функцію із керування функціями будинку за допомогою новітніх технологій, поміщає у собі низку об'єктів права інтелектуальної власності.

Дисертантка проаналізувала достатню кількість джерел (185 джерел), які стосуються як загальнотеоретичних положень правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності у сфері будівництва, правовідносин інтелектуальної власності у сфері будівництва, так і особливостей правової охорони окремих результатів інтелектуальної власності у сфері будівництва. Слід звернути увагу на опрацювання дисертантом багатьох зарубіжних джерел (наукова література, спеціальне законодавство багатьох зарубіжних країн), що, безумовно, збагатило саму дисертаційну роботу.

Висновки та результати дослідження є обґрунтованими, оскільки вони базуються на опрацьованій дисертантом науковій літературі, в тому числі зарубіжній, та чинному законодавстві України та зарубіжному досвіду правового регулювання у досліджуваній сфері. Використання дисертантом загальнонаукових та спеціальних юридичних методів наукового пізнання (порівняльно-правовий, формально-логічний, системно-структурний, діалектичний тощо) також зумовили належне обґрунтування результатів наукового дослідження. Застосування методу аналізу та узагальнення дало змогу дисертантці виявити непослідовні, суперечливі, неповні аспекти законодавства інтелектуальної власності у сфері будівництва та запропонувати шляхи їх вирішення.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці українських та зарубіжних науковців у сфері права інтелектуальної власності. Слід звернути увагу на опрацювання дисертантом сучасної наукової літератури у досліджуваній сфері, що підтверджує високий рівень наукового аналізу та висновків, які у результаті зроблені автором.

Нормативно-правову базу дослідження становлять нормативно-правові акти (вітчизняні та зарубіжні) у сфері права інтелектуальної власності та будівельної діяльності (закони, підзаконні акти). Авторкою проаналізовано численну правозастосовну практику, у тому числі і зарубіжну (судові рішення, інформація з патентних баз, договірні практика тощо)

Висновки і пропозиції, сформульовані авторкою, обговорювалися на засіданні кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, а також основні положення дисертаційного дослідження обговорювалися на численних міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукова новизна і практична значущість одержаних результатів. Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням в межах поставлених завдань, в якому розкрито ключові теоретико-прикладні аспекти правової охорони інтелектуальної власності у сфері будівництва на основі аналізу доктринальних напрацювань, відповідних положень національного законодавства й міжнародного досвіду правового регулювання вказаної сфери відносин. Висновки та пропозиції, які висловлені дисертанткою, мають наукову новизну, теоретичне і прикладне значення.

Зокрема, слід відзначити наступні висновки, які заслуговують на увагу:

1) Дисертантка визначає, що об'єкти будівництва як результати інтелектуальної (творчої) діяльності людини отримують правову охорону як об'єкти авторського права – твори архітектури, але зважаючи на комплексний характер об'єктів будівництва, правова охорона фасаду, інтер'єру будівлі, ландшафтного дизайну, їх частини, технічних (технологічних) чи естетичних характеристик як результатів інтелектуальної діяльності людини здійснюється також в рамках патентного права, засобів індивідуалізації учасників цивільних відносин, товарів і послуг чи об'єктів з локальною новизною. Дійсно, у сфері будівництва використовуються різні об'єкти права інтелектуальної власності, а не лише об'єкти авторського права.

2) Авторкою запропоновано визнати проектну документацію інтелектуальною власністю її розробника (підрядника). При цьому, майнові права інтелектуальної власності на проектну документацію належать її розробнику (підряднику) та замовнику спільно, якщо інше не передбачено договором між ними; у разі, якщо сторони в договорі не обумовили форми та способи використання проектної документації, вважається, що виконавець надав замовнику невиключну ліцензію на використання проектної документації. Відтак, дисертантка обґрунтовано пропонує доповнити відповідними положеннями ст. 887 ЦК України, що дозволить однозначно вирішити можливість створення проектної документації не лише як документа, за яким здійснюватимуться будівельні роботи, але й як результату інтелектуальної та творчої діяльності людини.

3) Авторкою слушно запропоновано вдосконалити співвідношення прав власника об'єкта архітектури та прав автора твору архітектури, який втілений в такому об'єкті у разі вирішення питання щодо внесення змін до такого об'єкту, його реконструкції чи реставрації. Зокрема, задля забезпечення прав автора проекту, авторкою запропоновано залишити за автором виключне право на внесення змін до проектної документації, а також переважне (а не виключне)

право на розробку проекту реконструкції, реставрації чи інших змін об'єкта архітектури. Водночас, якщо між автором проекту та власником об'єкта архітектури виникають розбіжності щодо вихідних даних на проектування чи інших вимог, власник об'єкта архітектури вправі звернутись до іншої проектною організації із запитом щодо розробки проектною документації на реконструкцію, реставрацію чи внесення інших змін до об'єкта архітектури.

4) Авторкою доведено, що у разі, якщо архітектор залучив до створення проектною документації інших фахівців – архітекторів (інженерів), може виникнути співавторство на створені ними об'єкти авторського права, якщо залучені особи внесуть власний творчий внесок у створювану проектну документацію. Якщо над розробленням проектною документації працює колектив авторів, з яких не всі мають статус архітекторів, такі особи не набуватимуть спеціальних прав, передбачених Законом України «Про архітектурну діяльність», але набуватимуть класичних майнових та особистих немайнових авторських прав як співавтори твору архітектури.

5) Авторкою обґрунтовано, що відтворенням об'єкту архітектури слід вважати не лише пряме копіювання усіх ознак зовнішнього вигляду, дизайну, планування об'єкту архітектури, але й так зване «непряме копіювання», під яким слід розглядати випадки, коли автор новою проектною документації запозичує не усі, а лише ту частину ознак проекту іншого автора, яка має пріоритетне значення, відображає загальний стиль, ідею об'єкту.

6) Авторкою запропоновано передбачити в законодавстві України положення про свободу панорами для особистих, освітніх та інформаційних потреб та запропоновано передбачити можливість відтворення творів архітектури, які знаходяться в громадських місцях, з комерційною метою з окремим застереженням щодо можливості автора отримати фіксований відсоток від прибутку від такого комерційного використання.

7) Авторкою обґрунтовано, що архітектурне рішення, якому надано об'єктивну форму, набуває режиму твору архітектури або малюнків, креслень і схем, що стосуються архітектури в залежності від відповідності форми і змісту архітектурного рішення вимогам державних будівельних норм і правил, містобудівній документації.

8) Дисертанткою слушно запропоновано доповнити ч. 4 ст. 29 Закону України «Про архітектурну діяльність» положенням про те, що співавторами не можуть бути особи, які виконують в процесі проектування чи будівництва (реконструкції, реставрації, капітального ремонту) організаційні, технічні, консультаційні чи контрольні функції, не пов'язані з безпосередньою участю в створенні архітектурного рішення. Особи, які, разом із архітектором (інженером) своєю творчою працею створили твір архітектури, набувають особистих немайнових та майнових авторських прав з врахуванням обмежень, встановлених законом.

9) Авторкою справедливо відзначено, що правовий режим проектною документації як твору архітектури поширюється на креслення, малюнки, схеми,

ескізи у разі, якщо вони відповідають вимогам, встановленим державними будівельними нормами і правилами та створені спеціальним суб'єктом – архітектором (інженером, що має кваліфікаційний сертифікат); в іншому разі – вони підлягають авторсько-правовій охороні як твори образотворчого мистецтва: «малюнки, креслення і схеми, що стосуються архітектури», а відтак – їх створення не може бути підставою для виникнення у автора додаткових прав, передбачених Законом України «Про архітектурну діяльність».

10) Авторкою обґрунтовано комплексний характер системи «розумного будинку», оскільки окремі її елементи або технічні характеристики можуть бути об'єктами правової охорони в рамках авторського, патентного права, засобів індивідуалізації учасників господарських відносин та об'єктів інтелектуальної власності з локальною новизною.

В дисертації сформульовані й інші висновки та пропозиції, що мають наукову новизну, теоретичне і прикладне значення.

Повнота викладу результатів дисертаційного дослідження та наукових положень у наукових публікаціях за темою дисертації зумовлена апробацією результатів дисертаційного дослідження у наукових публікаціях дисертантки. Наукові публікації авторки були розміщені у фахових наукових виданнях України та закордоном, в опублікованих тезах доповідей дисертантки на науково-практичних конференціях та ін.

Так, основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в одинадцяти публікаціях, три з яких у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань (категорія «Б»), затверджених МОН України, одна у зарубіжному фаховому виданні, сім у збірниках тез доповідей на міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференціях та заходах. Вказане свідчить про те, що дисертантка повною мірою здійснила апробацію результатів наукового дослідження, виклавши її окремі положення у наукових статтях, а також взявши участь в обговоренні її дискусійних положень під час науково-практичних конференцій.

Наукові здобутки авторки підтверджуються та повною мірою відображаються в її наукових публікаціях за тематикою наукового дослідження.

Висновки та пропозиції, сформульовані в дисертації, мають теоретичне і практичне значення і можуть бути використані у:

- науково-дослідній сфері для наступних досліджень теоретико-прикладних проблем, пов'язаних з інтелектуальною власністю у сфері будівництва;

- правотворчій діяльності – для підготовки законопроектів про внесення змін та доповнень до актів законодавства у сфері авторського права і промислової власності;

- у правозастосовній сфері – при вирішенні спорів, що пов'язані із захистом прав інтелектуальної власності у сфері будівництва;

- у навчальному процесі – при викладанні курсів «Право інтелектуальної власності», «Авторське право», «Промислова власність»,

«Будівельне право», спеціальних навчальних курсів з проблематики права інтелектуальної власності, промислової власності, авторського права, підготовці підручників, навчальних посібників, практикумів, методичних рекомендацій з даних навчальних дисциплін.

Оформлення дисертації. Форма, стиль, зміст роботи свідчать про професійність дисертанта, вміння здійснювати науковий аналіз, використовувати наукову літературу, нормативно-правові акти, в тому числі зарубіжні, судову практику, формувати на їх основі власні теоретичні і практичні висновки та рекомендації.

У цілому дисертації властива повнота, системність подання та логічність, структурованість викладення матеріалу. Авторський стиль відповідає вимогам науковості, мова дисертації юридично-коректна та зрозуміла. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог, що ставляться до робіт даного виду.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження містить посилання на усі згадані дисертанткою у тексті роботи нормативні, наукові джерела чи правозастосовну практику. Авторкою дотримано усі вимоги законодавства про авторське право при використанні позицій, підходів та думок з приводу запропонованої тематики дослідження, подано актуальну, всебічну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані належні методи дослідження. Фактів плагіату не виявлено. Це дозволяє зробити висновок щодо дотримання дисертанткою вимог правил академічної доброчесності.

Зауваження та дискусійні пропозиції, які викладені в дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Тарасенко Х.Ю., необхідно звернути увагу на деякі дискусійні положення, що могли б слугувати предметом для уточнення, подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

До них слід віднести наступні.

Дискусійним є висновок авторки про те, що креслення, малюнки, схеми, ескізи у разі, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим державними будівельними нормами і правилами або ж не створені спеціальним суб'єктом – архітектором (інженером), вони підлягають авторсько-правовій охороні як твори образотворчого мистецтва: «малюнки, креслення і схеми, що стосуються архітектури». Безумовно, законодавець розмежував як окремі об'єкти авторського права: 1) твори архітектури і 2) ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються архітектури. Водночас, дискусійним є твердження автора, що проектна документація (якщо вона не відповідає вимогам ДБН або не створена архітектором (інженером) є лише твором образотворчого мистецтва, який стосується архітектури. Зокрема, окремі частини проектної документації, можливо, можуть охоронятися і як інші твори (письмові, наприклад), а не лише твори образотворчого мистецтва.

Таким, що потребує уточнення, є висновок авторки щодо співавторства архітектора (інженера, що має кваліфікаційний) сертифікат та осіб, які не мають такого статусу. Зокрема, щодо порядку реалізації майнових та особистих немайнових авторських прав. До прикладу, яким чином вирішуватиметься питання надання дозволу на використання проектної документації (втілення її в життя). Як повинні діяти ці суб'єкти, якщо не буде досягнуто згоди? Можливо, вартує уточнити, що усі ці нюанси повинні узгоджуватись ними у договорі? У разі ж, якщо договором сторони не передбачили порядку реалізації прав щодо проектної документації, резюмуватиметься, що такі права мають реалізовуватись спільно.

Слушним є висновок авторки про те, що для забезпечення дотримання прав автора твору архітектури, реєстрація торговельної марки, яка містить зображення об'єкту будівництва, може бути здійснена виключно за наявності в заявника прав на використання твору архітектури. Водночас цей висновок доцільно розвинути. Зокрема, Національний орган інтелектуальної власності (НОІВ) при проведенні кваліфікаційної експертизи заявки про реєстрацію торговельної марки повинен перевірити, чи заявлене позначення не порушує прав автора на певний твір образотворчого мистецтва. Однак, зважаючи на те, що реєстрація авторського права є не обов'язковою, НОІВ може не володіти інформацією про авторські права на певний твір образотворчого мистецтва. Відтак якщо все-таки НОІВ зареєструє торговельну марку, яка містить зображення об'єкту будівництва, то суб'єкт відповідних майнових авторських прав матиме право на пред'явлення позову про визнання недійсним Свідоцтва на таку торговельну марку. Тому аналізований висновок дисертантки потребує подальшого розвитку в контексті захисту авторських прав на твір образотворчого мистецтва, на якому зображено твір архітектури.

Заслуговує на увагу висновок авторки про розумний будинок як цілісний об'єкт права інтелектуальної власності. Автор цілком справедливо аналізує особливості використання різних об'єктів права інтелектуальної власності у системі «розумного будинку». Водночас, дискусійним є питання надання самостійної правової охорони системи розумного будинку. Адже ця система є радше збірним поняттям багатьох результатів інтелектуальної (творчої) діяльності людини, яким надається самостійна правова охорона. Охорона цих же об'єктів в рамках ще одного окремого комплексного об'єкту є недоцільною.

Висловлені зауваження носять переважно уточнюючий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного авторкою наукового дослідження. Вони мають на меті запросити дисертантку до наукової дискусії та врахувати вказані зауваження у подальшій науковій роботі щодо проблематики виконаного дослідження. Йдеться про певну дискусійність окремих положень дисертації, що має теоретичне і практичне значення, містить нові наукові висновки і підходи до вирішення конкретного наукового завдання.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.
Дисертація Тарасенко Х.Ю. на тему «Охорона прав інтелектуальної власності у сфері будівництва» представлена на здобуття першого наукового ступеню – доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка – Тарасенко Христина Юріївна на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної
власності і патентної юстиції
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Еннан Руслан Євгенович